

Mesleki Toplantılar/ *Professional Meetings*

Dünya Telekomünikasyon Kalkınma Konferansı (WTDC-02)

*World Telecommunication Development Conference
(WTDC-02)*

Fatih Mehmet Yurdal*

Öz

İstanbul'da yapılan Dünya Telekomünikasyon Konferansında, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin telekomünikasyonuna yönelik 2003-2007 dönemine ait bir eylem planı hazırlanmış ve bu bağlamda ilgili İstanbul Bildirgesi yayınlanmıştır.

Anahtar sözlükler: *Dünya Telekomünikasyon Konferansı, İstanbul Bildirgesi, Sayısal uçurum.*

Abstracts

World Telecommunication Development Conference was held in İstanbul, whereby an action plan for underdeveloped and developing countries in the field of telecommunication development for the period 2003-2007 was prepared, and the related İstanbul Declaration was proclaimed.

Keywords: *World Telecommunication Development Conference, İstanbul Declaration, Digital divide.*

* Telekomünikasyon Kurumu Başkanı.

Giriş

Telekomünikasyon Kurumunun organizasyonunda, Cumhurbaşkanımız Sayın Ahmet Necdet Sezer tarafından açılan ve Telekomünikasyon Kurumu Başkanlığınca yönetilen Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (International Telecommunication Union –ITU)'nin Üçüncü Dünya Telekomünikasyon Kalkınma Konferansı (WTDC-02) 18-27 Mart 2002 tarihleri arasında İstanbul'da yapıldı.

ITU'nun Dünya Telekomünikasyon Kalkınma Konferansları, geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerde telekomünikasyon alanında kaydedilen gelişmeleri gözden geçirmek, gelecek 4 yıllık dönem ile ilgili olarak bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin bu ülkelerin insanlarında hizmetine verilmesine ilişkin stratejileri belirlemek ve bu doğrultuda eylem planlarını hazırlamak amacıyla dört yılda bir düzenlenmektedir. Dünya Telekomünikasyon Kalkınma Konferanslarının ilki 1994 yılında Arjantin-Buenos Aires'te, ikincisi 1998 yılında Malta-Valetta'da gerçekleştirilmiştir.

Bugün, tüm dünyadan 189 ülkenin üye bulunduğu, 1865 yılında aralarında Osmanlı İmparatorluğunun da yer aldığı 20 ülke tarafından kurulan ve Birleşmiş Milletlerin telekomünikasyon alanındaki ihtisas kuruluşu olarak çalışan ITU, faaliyetlerini Dünya Konferansları düzenlemek suretiyle yürütülmektedir.

İstanbul Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Merkezinde 18-27 Mart 2002 tarihlerinde gerçekleştirilen 3. Dünya Kalkınma Konferansında aşağıdaki konularda görüşmeler yapılmıştır. Konferansın sonunda kalkınma sektörünün (ITU'nun üç sektöründen birisi) 2003-2007 dönemine ait Eylem Planı hazırlanmış ve İstanbul Bildirgesi yayınlanmıştır.

● **WTDC-1998'de alınan kararların ve tavsiyelerin uygulamalarının değerlendirilmesi** çerçevesinde, Valetta Eylem Planı (VAP) programları, Telekomünikasyon Kalkınma Danışma Grubunun raporu, az gelişmiş ülkeler için özel program, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (BMKP) ve diğer finansman kuruluşları ile yapılan anlaşmalar çerçevesinde teknik iş birliği projeleri uygulamaları ve doğrudan yardım projeleri değerlendirilmiş, çalışmaların olumlu ve yapıcı şekilde geliştiği belirlenmiştir.

● **Genel politika ve stratejilere ilişkin hususlar** üzerinde durulmuş, dünyada telekomünikasyon gelişme durumuna ilişkin rapor, Telekomünikasyon Kalkınma Sektörünün (BDT) reformuna yönelik önerilerin gözden geçirilmesi, WDTC-02'ye yönelik bölgesel hazırlık toplantılarının katkıları, telekomünikasyon düzenleyici otoritelerine yönelik sempozyumların sonuçlarının değerlendirilmesi, 3. Dünya Telekomünikasyon Politika Forumunun (Cenevre, 2001) sonuçlarının gözden geçirilmesi gibi konular tartışılmıştır.

● **İşletmeye ilişkin ve teknik konular** başlığı altında evrensel erişim, enformasyon ve iletişim teknolojileri, politikalar, regülasyonlar ve telekomünikasyon gelişiminin ekonomik yönleri, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve kapasitelerin güçlendirilmesi, alt yapıların geliştirilmesi ve yeni teknolojiler ile yeni hizmetlerin uygulamaya konulması, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelere teknoloji transferi, teletıp ve telesağlık ile ilgili yeni ihtiyaçlar, spektrum kullanımına ilişkin fiyatlandırma çalışmaları, doğal afetlere hazırlıklı olmayı teminen regülasyon kuruluşlarına ve hükümetlere öneriler ile bunlara ilişkin programların geliştirilmesi, İnternet'e erişim konularında maliyet azaltıcı çalışmalar, tüm insanlığın hiçbir ayrıma tabi olmaksızın telekomünikasyon hizmetlerine ulaşımı, az gelişmiş ülkeler için özel programlar ve yardımlar gibi konular üzerinde tartışmalar yapılmış ve çeşitli öneriler kabul edilerek kararlar alınmıştır.

● **Uygulama mekanizmaları** olarak çerçeve programlar, taslak bildirimler, çalışma grupları, proje grupları, kaynakların harekete geçirilmesi, stratejik ortaklık, uluslararası işbirliği, az gelişmiş ülkelere özgü faaliyetler, ITU insan kaynaklarının daha etkin olarak devreye sokulması ve geliştirilmesi, BDT'nün çalışma yöntemlerine ilişkin öneriler, ITU bünyesindeki diğer sektörlerle (ITU-R ve ITU-T) ile koordinasyonun sağlanması gibi konularda değerlendirmeler yapılmıştır.

● **ITU iç işleyiş mekanizmaları** kapsamında, BDT ürünleri ve hizmetlerinin hızlı ve etkin temini için araçlar ve yöntemler, İnternet ve kütüphane olanaklarının üye ülkelerce paylaşımı gibi hususlar görüşülmüştür.

● **Sayısal uçurum (Digital divide)** açısından gelişmekte olan ülkelerdeki mevcut durumun tespiti, sayısal uçurumun azaltılması için kısa vadeli eylem planı, az gelişmiş ülkeler için özel planların geliştirilmesi, üye ülkelerin

deneyimlerinin aktarılması ve uzun vadeli eylem planlarının geliştirilmesi ele alınmıştır. Sayısal uçurumun azaltılması için İnternet'in önemli bir işlev göreceği özellikle vurgulanarak bu konuda daha etkin neyer yapılabileceği tartışılmış ve öneriler getirilmiştir. Sayısal uçurum konusunda pek çok ülkenin başkan ve üst düzey delegeleri görüşlerini aktarmıştır.

● **Telekomünikasyon sektörüne kadınların daha etkin katılımının sağlanmasına** yönelik çalışmaların özel bir alt komite tarafından izlenebilmesi için, üye ülkelerin katılımcıları tarafından daha sonraki toplantılara sunmak üzere raporlar hazırlanması kararlaştırılmıştır.

Bu konularda komiteler oluşturularak tüm yönleriyle irdelenip daha kapsamlı ve sonuç alıcı öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler daha sonra tüm delegelerin katılımıyla yapılan Genel Kurulda tartışılmış ve çeşitli kararlar kabul edilmiştir.

Konferans sonunda belirlenen 2003-2007 Planındaki 14 stratejik hedefi özetle şunlardır:

1. Gelişmekte olan ülkeler başta olmak üzere, ICT ağ ve hizmetlerinin gelişimi, genişletilmesi, işletilmesi ve etkinliğinin artırılması,
2. Engelli ve özürülere özel önem verilerek ICT ağ ve hizmetlerine herkesin erişebilmesinin sağlanması,
3. Yukarıdaki ilk iki hedefe ulaşılmasında üye ülkelerin, gerekli sektörel düzenleyici kurum ve mekanizmalarını vakit geçirmeden harekete geçirmesi,
4. Sektör üyelerine ICT ve diğer hizmetlerin sunulması konusunda yardım ve imkan sağlanması,
5. Üye devletlerin ve sektör üyelerinin belirli stratejik ve kalkınma ile ilgili kararları alma sürecinde yararlanmaları için ICT konusunda bilgi, veri ve istatistiklerin toplanması, analiz edilmesi ve kullanıma sunulması,
6. ITU-D ile üye devletlerin ve sektör üyelerinin iletişim kanallarının kuvvetlendirilmesi ve BDT'nin hem merkez, hem de bölge bürolarıyla di-

- ğer ITU sektörleri ve ITU sekreteryası ile etkin bir iletişim, koordinasyon ve iş birliğinin güçlendirilmesi,
7. ITU ve ITU-D'nin rolü ve görevlerinin anlaşılmasını sağlamak amacıyla, uluslararası ve bölgesel kuruluşların ICT hizmetlerinin geliştirilmesi konusunda çalışan diğer birimlerle etkin koordinasyonunun sağlanması ve iletişim kanallarının geliştirilmesi,
 8. BMKP ve diğer mali düzenlemeleri uygulayan ve yürüten ITU'nun faaliyetlerinden üye devletlerin ve sektör üyelerinin maksimum düzeyde faydalanmalarının sağlanması,
 9. Program ve faaliyetlerinde erkek ve kadınların mümkün olduğunca aynı oranda temsil edilmesi,
 10. Telekomünikasyon geliştirme çalışmalarında yer almaya gençlik kesiminin özendirilmesi,
 11. Mali, stratejik ve işletmesel planlama arasındaki bağlantının geliştirilmesi ve sağlamlaştırılması,
 12. Sektördeki çalışmaların ITU Telekomünikasyon Kalkınma Tavsiye Grubu (TDAG) vasıtasıyla izlenmesi ve gerektiğinde stratejik planda düzeltmelerin önerilmesi,
 13. 2003'de yapılacak olan Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi (WSIS) hazırlıklarına mümkün olduğunca katkıda bulunulması,
 14. Gelişmekte olan ülkelerin ICT konusundaki deneyimlerinin geri kalmış ülkelere aktarılmasına gayret edilmesidir.

İstanbul Bildirgesi

Konferans sonunda kabul edilen İstanbul Bildirgesinde, bu hedeflere varmak için dikkate alınması yarar görülen noktalar da yer almaktadır. Bunlar özetle şunlardır:

- a) 1998'deki 2. Dünya Telekomünikasyon Kalkınma Konferansından sonra sayısal uçurumun azaltılmasını ve evrensel erişimin sağlanmasını amaç-

layan hedeflere ulaşılmıştır. Buenos Aires ve Valetta Eylem Planlarının uygulamaları tüm katılımcı tarafların iş birliğiyle başarılı olmuştur.

b) Daraltılması gereken “sayısal uçurum” ülkelere yeni fırsatlar da sunmaktadır. Sadece uçurumun daraltılması değil, topyekûn kalkınmayı hızlandıracak yeni hizmet ve uygulamaların hayata geçirilmesinden maksimum fayda sağlanması için gerekli koşullar sağlanmaktadır.

c) Yeni teknolojilerin telekomünikasyonun gelişmesinde önemli etkileri bulunmaktadır. Bunlar, sadece ülkeler arasında değil, aynı ülke içerisindeki kırsal ve kentsel bölgeler ile iyi hizmet götürülen ve görülemeyen bölgeler arasındaki uçurumu kapatmak için de gerekli gücü sunmaktadırlar.

d) Telekomünikasyon; politik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmenin temel bir parçasıdır. Küresel toplum ve ekonomiyi beslemekte, hayatımızı hızla değiştirmekte ve insanların aralarında daha iyi anlaşmasına imkan tanımaktadır. Ayrıca, yoksulluğun giderilmesinde, çevrenin korunmasında, doğal ve diğer felaketlerin önlenmesinde önemli rol oynamaktadır.

e) Telekomünikasyondaki ve bilgi işleme ve çoklu ortam uygulamalarındaki “yakınsama” sektör için yeni bakış açıları ortaya çıkarmaktadır. e-öğrenme, e-sağlık, e-devlet, e-ticaret, çevre koruma, savaş sonrası yeniden yapılanma ve sosyal, kültürel ve ekonomik gelişme için çok yararlı daha bir çok uygulama fırsatı sunmaktadır.

ICT’ye evrensel erişim genel olarak ekonomik refahın anahtarı olarak görülmektedir. Telekomünikasyon ve bilgi hizmetleri etkileşim ve bilgi sağlamakta ve büyük ekonomik faaliyetlere, yüksek verimliliğe ve sonuç olarak genel refaha katkı yapmaktadırlar.

f) Daha fazla “özel sektör” katılımı ve rekabetle gelişen sektör reformları telekomünikasyonun gelişimini şekillendiren güçlerdir. (Bağımsız otoritelerin oluşturulması vb.)

g) Devletler, telekomünikasyonun gelişimi için anahtar rol oynamaktadırlar ve temel telekomünikasyon hizmetlerine herkesin yeterli ve makul biçimde erişimini sağlayacak yapıyı kurmak durumundadırlar.

Bu tür bir yapı, kararlı ve şeffaf bir çerçeve oluşturmalı ve rekabeti desteklemelidir. Aynı zamanda, ağ tümleşikliğini korumalı, kullanıcı, işletmeci ve yatırımcıların haklarını garanti etmelidir.

h) ITU ve ITU-D'ye iletişim kanallarının kuvvetlendirilmesinde özel bir rol düşmektedir. Bunu yaparken, diğer uluslar arası, bölgesel ve küçük kuruluşlar ve ICT gelişimi ile ilgili faaliyetlerde görev yapan diğer birimler ile etkili koordinasyon sağlanmalıdır.

i) Telekomünikasyon Kalkınma Bürosu (BDT), özel sektörün ITU-D faaliyetlerine katılımını artıracak ve özendirecek çabalarını sürdürmelidir. Ayrıca, devlet kurumları ve özel girişimciler arasında ayrıca gelişmiş ülkelerdeki özel girişimciler ile gelişmekte olan ülkelerdeki özel girişimciler arasında ortaklıkların kurulmasını koordine etmelidir.

j) Küresel, bölgesel ve ulusal finans ve yatırım kurumları özellikle gelişmekte olan ülkelerde, telekomünikasyonun büyümesine öncelik vermeye teşvik edilmelidir. ITU bu tür finans kurumları ile sıkı ilişkiler kurmaya çalışmalıdır.

k) WTDC-02, tüm üye devletlerin ve sektör üyelerinin dikkatlerini 2003 (İsviçre) ve 2005 (Tunus) yıllarındaki Bilgi Toplumu Dünya Zirvesi hazırlık toplantılarına (WSIS) çekmektedir.

l) ITU-D, gençlik forumlarını desteklemeye devam etmeli ve gençliğin ICT'ye ilgilerini ve katkılarını geliştirmelidir.

m) İstanbul Eylem Planının parçaları olan ve aşağıda özetlenen programlar, sayısal uçurumu daraltacak önemli aşamalar olarak değerlendirilmektedir:

- Düzenleyici reformlar
- ICT Teknoloji ve ağların geliştirilmesi
- e-stratejiler, e-hizmet, e-uygulamaları
- Telekomünikasyon hizmetleri finansmanı ve tarifeleri.

Bu konferansın başarısını kanıtlayan bir olay da, ITU'nun 137 yıllık tarihinde ilk defa bir ülkeye ve bir şahsa altın madalya verilmiş olmasıdır.